

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

مرکز تحقیقات
توانبخشی اعصاب اطفال

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

Pediatric Neurorehabilitation
Research Center

مجموعه کتابهای راهنمای مداخلات زودرس در اختلالات گفتار و زبان و بلع کودکان

مداخله‌ی زودهنگام پیش‌زبان‌ه برای کودکان با اختلال ارتباطی

مداخله‌ی زودهنگام پیش‌زبان‌ه برای کودکان با اختلال ارتباطی

پدیدآورندگان: دکتر فریبا یادگاری و همکاران

پدیدآورندگان:

دکتر فریبا یادگاری، دکتر فرین سلیمانی، عطیه اشتری،
آرزو آقاجانی، مینا فتوحی

Prelinguistic Early Intervention for Children with Communication Disorders

BY: Dr Fariba Yadegari
Dr Farin Soleimani
Atie Ashtari
Arezoo Aghajani
Mina Fotuhi

هدف اصلی کتاب حاضر معرفی مداخلات زودهنگام برای کودکانی است که مشکلات ارتباطی دارند. این کتاب شامل مطالب آموزشی مفید برای آسیب‌شناسان گفتار و زبان است و تعاریف و دسته‌بندی اصطلاحات مرتبط با رشد پیش‌زبان‌ه را شامل می‌شود. نکات مشاوره‌ای لازم برای والدین و مراقبان کودکان در معرض خطر اختلالات زبانی نیز قید شده‌اند. تکالیف آموزشی فراوان برای کار در منزل و کلینیک، این کتاب را به کتابی کاربردی و سودمند برای درمانگران و والدین تبدیل می‌کند.

انتشارات دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۷۴-۷
قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

"مجموعه کتاب‌های راهنمای مداخلات زودرس در اختلالات گفتار و زبان و بلع کودکان"

مداخله‌ی زودهنگام پیش‌زبانی برای کودکان با اختلال ارتباطی

پدید آورندگان:

فریبا یادگاری

(دکترای گفتاردرمانی، دانشیار گروه آموزشی گفتاردرمانی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران)

فرین سلیمانی

(متخصص بیماری‌های کودکان، دانشیار پژوهشی گروه آموزشی گفتاردرمانی، مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران)

عطیه اشتری

(کارشناسی ارشد گفتاردرمانی، دانشجوی دکترای گفتاردرمانی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران)

آرزو آقاجانی

(کارشناسی ارشد گفتاردرمانی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران)

مینا فتوحی

(کارشناسی ارشد گفتاردرمانی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران)

عنوان و نام پدیدآور	: مداخله‌ی زودهنگام پیش‌زبانی برای کودکان با اختلال ارتباطی/ پدیدآورندگان فریبا یادگاری... [و دیگران]؛ [برای] مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال. تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، ۱۳۹۵.
مشخصات نشر	: جدول.
مشخصات ظاهری	: مجموعه کتاب‌های راهنمای مداخلات زودرس در اختلالات گفتار و زبان و بلع کودکان.
فروست	: ۷-۷۴-۶۴۴۲-۶۰۰-۹۷۸
شابک	: فیپا
وضعیت فهرست‌نویسی	: پدیدآورندگان فریبا یادگاری، فرین سلیمانی، عطیه اشتری، آرزو آقاجانی، مینا فتوحی.
یادداشت	: واژه‌نامه.
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۷۹]-۸۱.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: Communicative disorders in children اختلالات ارتباطی در کودکان
موضوع	: Children -- Language کودکان -- زبان
موضوع	: Language disorders in children زبان‌پریشی کودکان
موضوع	: Language awareness in children درک زبانی در کودکان
موضوع	: Interpersonal communication in children کودکان -- ارتباط با دیگران
شناسه افزوده	: یادگاری، فریبا، ۱۳۴۳ -
شناسه افزوده	: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
شناسه افزوده	: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی. مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال
رده‌بندی کنگره	: RJ۴۹۶/۳م۴ ۱۳۹۵
رده‌بندی دیویی	: ۶۱۸/۹۲۸۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۵۹۴۶۹۵

مرکز تحقیقات
توانبخشی اعصاب اطفال

دانشگاه علوم پزشکی و توانبخشی

نام کتاب: مداخله‌ی زودهنگام پیش‌زبانی برای کودکان با اختلال ارتباطی

پدیدآورندگان: دکتر فریبا یادگاری - دکتر فرین سلیمانی - عطیه اشتری - آرزو آقاجانی - مینا فتوحی

ویراستار: نرگس مرادی

شابک: ۷-۷۴-۶۴۴۲-۶۰۰-۹۷۸

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۲۰۰۰ ریال

چاپ اول: ۱۳۹۵

چاپ: ارشیا

ناشر: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

نشانی: اوین، بلوار دانشجو، خیابان کودکان، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

تلفکس: ۲۲۱۸۰۰۸۱

با قدردانی از همکاری

● صفحه‌آرا: گروه گرافیکی ارشیا

همه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است؛ هرگونه استفاده از متن به هر صورتی در قالب کتابچه، جزوه، تهیه CD آموزشی، تهیه نرم‌افزار، استخراج آزمون، ترجمه به دیگر زبان‌ها و استفاده از مطالب کتاب، اشکال، تصاویر و... بدون اجازه کتبی از ناشر غیر قانونی است.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۵	پیش‌گفتار.....
۷	مقدمه وزارت بهداشت.....
۹	تعاریف.....
۱۳	مداخلات خانواده محور.....
۱۵	بخش ۱: اصول ارزیابی در مداخلات زودهنگام سطح پیش‌زبانی.....
۱۸	بخش ۲: تکنیک‌های عمومی مداخلات ارتباطی زودهنگام در دوران پیش‌زبانی.....
۲۵	بخش ۳: مداخلات زودهنگام در دوران پیش‌زبانی.....
	بخش ۳-۱: مداخلات زودهنگام از بدو تولد تا ۳ ماهگی برای مهارت‌های ارتباطی در
۲۷	دوران پیش‌زبانی.....
	بخش ۳-۲: مداخلات زودهنگام پس از ۳ ماهگی برای مهارت‌های ارتباطی - شناختی
۳۰	در دوران پیش‌زبانی.....
	بخش ۳-۳: مداخلات زودهنگام پس از ۳ ماهگی برای مهارت‌های درکی در دوران
۴۷	پیش‌زبانی.....
	بخش ۳-۴: مداخلات زودهنگام پس از ۳ ماهگی برای مهارت‌های بیانی در دوران
۵۵	پیش‌زبانی.....
۷۱	راهنمای والدین دارای فرزند با مشکلات گفتار و زبان.....
۷۳	تکنیک‌های عمومی.....
۷۹	منابع.....
۸۳	واژه‌نامه.....
۸۵	واژه‌نامه توصیفی.....
۸۷	واژه‌یاب.....

پیش‌گفتار

اختلال ارتباط، زبان و گفتار در دوران اولیه رشد، پیامدهای منفی زیادی در زندگی فرد به بار خواهد آورد. ماه‌های اول زندگی کودک، دوران بحرانی زبان‌آموزی به حساب می‌آید که در هیچ زمان دیگری، کسب زبان به آن سرعت میسر نمی‌باشد. به تدریج با عبور از این دوره‌ی حساس تکامل گفتار و زبان، از تأثیر مثبت تحریکات محیطی بر رشد و تکامل گفتار و زبان کاسته می‌شود. امروزه یکی از چالش‌های مهم بهداشتی پیش روی جوامع، ارتقاء سلامت کودکان دارای اختلالات گفتار و زبان در دنیایی است که موفقیت‌های فردی و اجتماعی در آن عمدتاً بر پایه مهارت‌های ارتباطی قرار دارد.

شناسایی زود هنگام کودکان در معرض خطر اختلالات تکاملی گفتار و زبان و یا کودکانی که در مراحل ابتدایی تأخیر تکاملی خود قرار دارند، و فراهم نمودن خدمات مداخله به هنگام و پیشگیری ثانویه از معلولیت‌های ناشی از این اختلالات و محدود کردن پیامدهای منفی ناشی از آنها، امری بسیار مهم و ضروری می‌باشد.

علی‌رغم اهمیت تشخیص و مداخله‌ی به موقع برای اختلالات زبانی - کلامی کودکان، متأسفانه این اختلالات در بسیاری از نقاط دنیا و به ویژه در کشور ما ایران، غالباً در سنین حساس و اولیه‌ی زبان‌آموزی، تشخیص داده نشده یا برای درمان و توانبخشی ارجاع به موقع داده نمی‌شوند. از سوی دیگر به نظر می‌رسد که بسیاری از متخصصان مربوطه نیز به اندازه‌ی کافی با تکنیک‌ها و روش‌های مداخله زودرس (زیر ۲ سال) برای اختلالات گفتار و زبان آشنایی ندارند و لذا خدمات مناسب و مؤثر به مراجعان ارائه داده نمی‌شود.

مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال با همکاری گروه آموزشی گفتاردرمانی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، در پاسخ به سفارش و با حمایت مالی دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس معاونت سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و با هدف فائق آمدن بر بخشی از کاستی‌هایی که در حال حاضر موجب تأخیر در ارائه مداخلات به هنگام، مناسب و مؤثر به کودکان نیازمند مداخلات گفتار و زبان می‌شود؛ یعنی فقدان دستورالعمل‌های علمی، مدون و مبتنی بر شواهد و تجربیات متخصصان زیربسط برای

تشخیص و مداخله‌ی زودرس در اختلالات گفتار و زبان کودکان، در سال‌های ۹۲ تا ۹۴ مبادرت به اجرای طرحی با هدف تدوین دستورالعمل‌ها (پروتکل‌ها)ی مدون مداخلات زودرس برای اختلالات تکامل گفتار و زبان کودکان به تفکیک ۷ دسته اختلال مرتبط (اختلالات پیش‌زبانی، اختلالات زبانی، اختلال صدا، آسیب شنوایی، اختلال بلع، ناروانی گفتار و گفتارفلجی) در کودکان ایرانی، نمود. کتاب حاضر، حاصل این تلاش دو ساله است که در درجه‌ی اول بر اساس منابع علمی روز دنیا و در درجه‌ی دوم بر اساس تجربه و اجماع متخصصان ذیربط در مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال و گروه آموزشی گفتاردرمانی تدوین شده است. امید است با قرار دادن این کتاب (حاوی پروتکل‌های تشخیص و مداخله‌ی زودرس) در اختیار دانشجویان و دانش‌آموختگان رشته‌ی گفتاردرمانی، به خصوص آن دسته افرادی که در اقصی نقاط کشور با نظام تشخیص و مداخلات زودرس تکاملی معاونت محترم سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی همکاری دارند، گامی هرچند کوچک در راستای ارتقاء سلامت کودکان این مرز و بوم برداشته باشیم.

دکتر روشنک وامقی

مجری طرح و رئیس مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال

شماره: ۳۰۰/۱۷۸۲۱

تاریخ: ۱۳۹۴/۱۰/۲۹

پیوست: ندارد

بدینوسیله گواهی می‌شود:

محصول و نتیجه طرح تحقیقاتی تحت عنوان "تهیه و تدوین پروتکل مداخلات زودرس برای اختلالات تکامل گفتار و زبان در کودکان"، که به سفارش دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس این معاونت توسط مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال و گروه گفتاردرمانی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی در سال ۱۳۹۴ به مجری گری سرکار خانمها دکتر روشنگر وامقی و دکتر فیروزه ساجدی و با همکاری جمعی از اعضای هیات علمی آن دانشگاه برای اولین بار در سطح کشور به انجام رسیده است، در برنامه‌های سلامت کودکان این معاونت به عنوان یک منبع و دستورالعمل علمی برای تدوین مداخلات به هنگام در کودکان خردسال دارای تأخیر تکامل گفتار و زبانی که در نظام سلامت غربال می‌شوند، مورد استفاده قرار گرفته است.

با توجه به خلاء جدی و نیاز مبرم در این زمینه در کشور، و کاربرد و بهره‌برداری که از پروتکل به دست آمده در ارتقای برنامه‌ریزی‌های سلامت محور می‌توان آن را به عنوان «طراحی روش‌ها و خدمات جدید در جهت حل مشکلات و معضلات سلامتی در کشور» که موجب «تغییر در ارائه خدمات بهداشتی - درمانی و ارتقاء سلامت جامعه» خواهد شد، قلمداد نمود.

مراتب جهت اختصاص امتیاز لازم برای ارتقاء علمی نامبردگان در بالا و همکاران (به اسامی سرکار خانمها دکتر فریبا یادگاری، سهیلا شهبهانی، نیکتا حاتمی‌زاده، طلیعه ظریفیان، نیره مهدی‌پور، عطیه اشتیری، شوریده سرشت، نادیا آذری، فرین سلیمانی، طاهره سیما شیرازی، مامک جولایی، گیتا موللی، آرزو آقاجانی، فرحناز ابراهیمی، مرجان شهریاری، مینا فتوحی، و جناب آقایان دکتر مرتضی فرازی، اکبر دارویی، سعید ملایری و علی قربانی) مطابق بند ۷ یا ۸ ماده ۳ آیین‌نامه ارتقاء اعضاء هیأت علمی، و نیز اختصاص امتیاز ارزشیابی از بند «طرح‌های مداخله‌ای» به مرکز تحقیقات توانبخشی اعصاب اطفال دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی که متولی اصلی اجرای این طرح بوده است، مورد تأیید این معاونت قرار دارد.

گروه هدف: کودکان دارای اختلال رشد مهارت‌های ارتباطی در سطح پیش‌زبانی

گروه هدف: کودکانی که دارای اختلال رشد مهارت‌های ارتباطی در سطح پیش‌زبانی هستند. از جمله این کودکان می‌توان به کودکان دارای ناتوانی هوشی و کودکان با تأخیر رشدی اشاره نمود.

تعاریف

اختلال ارتباطی^۱: اختلال ارتباطی به طور کلی به اختلال در گفتار و زبان (درک و یا بیان) اطلاق می‌شود که توانایی فرد را در ارتباط برقرار کردن تحت تأثیر قرار می‌دهد (Nicolosi, Harryman, & Kresheck, 2004).

اختلالات ارتباطی - شناختی: عبارتند از اختلالاتی که کودک دچار ناتوانی در استفاده از شکل‌های ارتباط غیر کلامی و مهارت‌های شناختی لازم جهت برقراری ارتباط هدفمند با دیگران می‌باشد (Bernstein & Tiegerman-Farber, 2009).

دوره‌ی پیش‌زبانی^۲: به دوره‌ای از رشد ارتباطی اطلاق می‌شود که در آن کودک هنوز دارای نظامی برای اکتساب زبان نمی‌باشد و از شکل‌های ارتباط غیر کلامی از جمله نگاه، حرکات بیانگر و صداسازی جهت برقراری ارتباط استفاده می‌نماید. دوره‌ی پیش‌زبانی به سه دوره پیش

1. communication disorder

2. prelinguistic period